

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2010 ГОДИНА (Предварителни данни)

През 2010 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) са 420.1 млн. лв., което е с 16.4% повече в сравнение с предходната година, като се запазва тенденцията на ежегодното нарастване на техния обем през периода 2006 - 2010 година.

Интензивността на НИРД (измерена като процент на разходите за НИРД от БВП) е един от ключовите показатели за измерване на напредъка на Европейския съюз (ЕС) в достигане на целите на новата стратегия „Европа 2020“ - стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. През 2010 г. интензивността на НИРД в България продължава да нараства спрямо предходната година - от 0.53% през 2009 г. на 0.60% през 2010 г., но все още изостава съществено от средната стойност на този показател за ЕС-27 (2.01% през 2009 г.).

1. Разходи за научноизследователска и развойна дейност

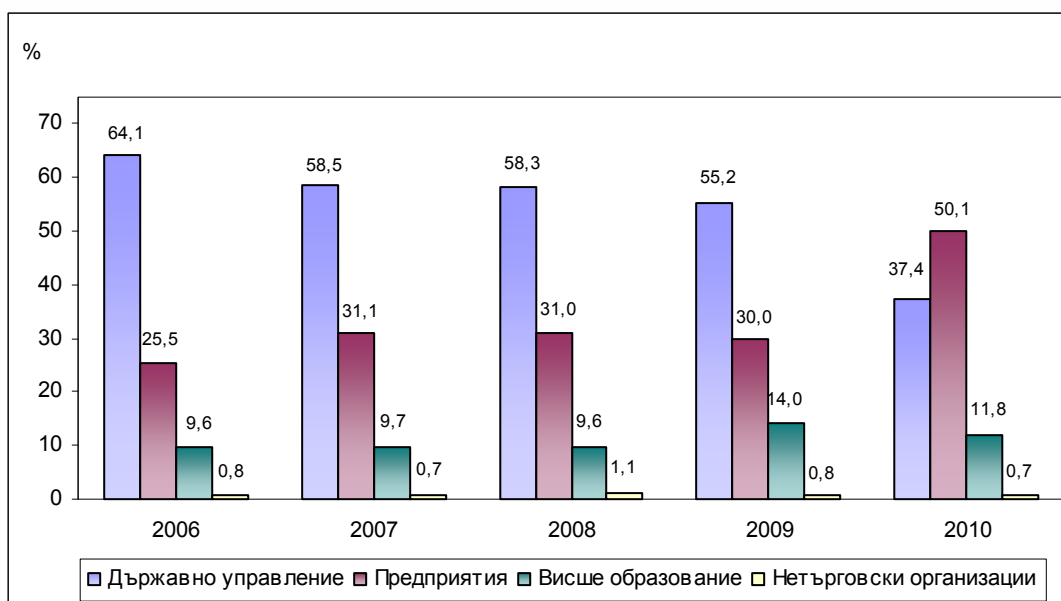
	2006	2007	2008	2009	2010
Разходи за НИРД в България - млн. лв.	237.0	273.0	325.9	361.1	420.1
Разходи за НИРД в % от БВП					
България	0.46	0.45	0.47	0.53	0.60
ЕС-27	1.85	1.85	1.92	2.01	-

Увеличението на разходите за НИРД през 2010 спрямо 2009 г. се дължи основно на значително повишените разходи за наука в сектор „Предприятия“ - с 94.7% (от 108.2 млн. лв. на 210.6 млн. лв.). В секторите „Държавно управление“ и „Висше образование“ се наблюдава намаление - съответно с 21.2% (от 199.5 млн. лв. на 157.1 млн. лв.) и 2.2% (от 50.7 млн. лв. на 49.5 млн. лв.).

В резултат на това през 2010 г. настъпва положителна, от гледна точка на европейския модел, промяна в структурата на разходите за НИРД по институционални сектори. Водещо място заема сектор „Предприятия“ с дял от 50.1%, следван от сектор „Държавно управление“ с 37.4%, сектор „Висше образование“ с 11.8% и сектор „Нетърговски организации“ с 0.7%.

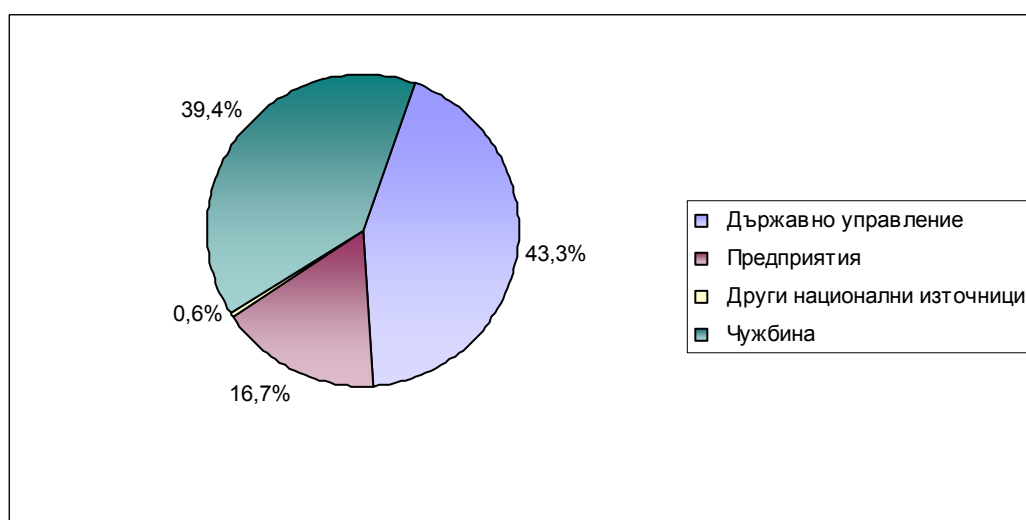

Фиг. 1. Структура на разходите за НИРД по институционални сектори

Научноизследователската и развойна дейност се финансира от държавния бюджет, бизнеса, други национални източници и от чужбина. Чуждестранните фондове, използвани за НИРД, включват както държавни средства (други правителства, европейски програми, международни организации и т.н.), така и средства от чуждестранни предприятия. И през 2010 г. сектор „Държавно управление” остава най-големият източник на финансиране на НИРД с дял от 43.3%, но спрямо 2009 г. намалението е със 17.2 пункта, следван от източник на финансиране „чужбина” с дял от 39.4%, който регистрира увеличение спрямо 2009 г. с 31 пункта.

Фиг. 2. Структура на разходите за НИРД по източници на финансиране през 2010 година

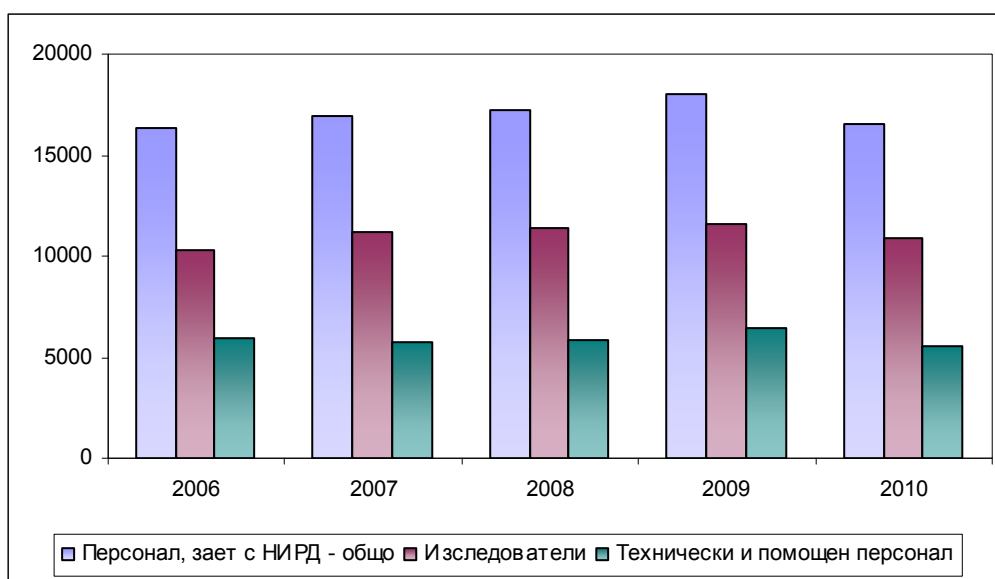

През 2010 г. **персоналът, зает с научноизследователска и развойна дейност**, възлиза на 16 509 души (в еквивалент на пълна заетост), което е с 9.4% по-малко от предходната година. Делът на жените от общия персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост), е 53.4%.

Изследователите, които са най-високо квалифицираната категория научен персонал, съставляват 66.2% от персонала, зает с НИРД, като делът им нараства спрямо предходната година с 0.6 пункта. Близко половината от изследователите през 2010 г. (48.8%) притежават докторска степен.

Фиг. 3. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост)

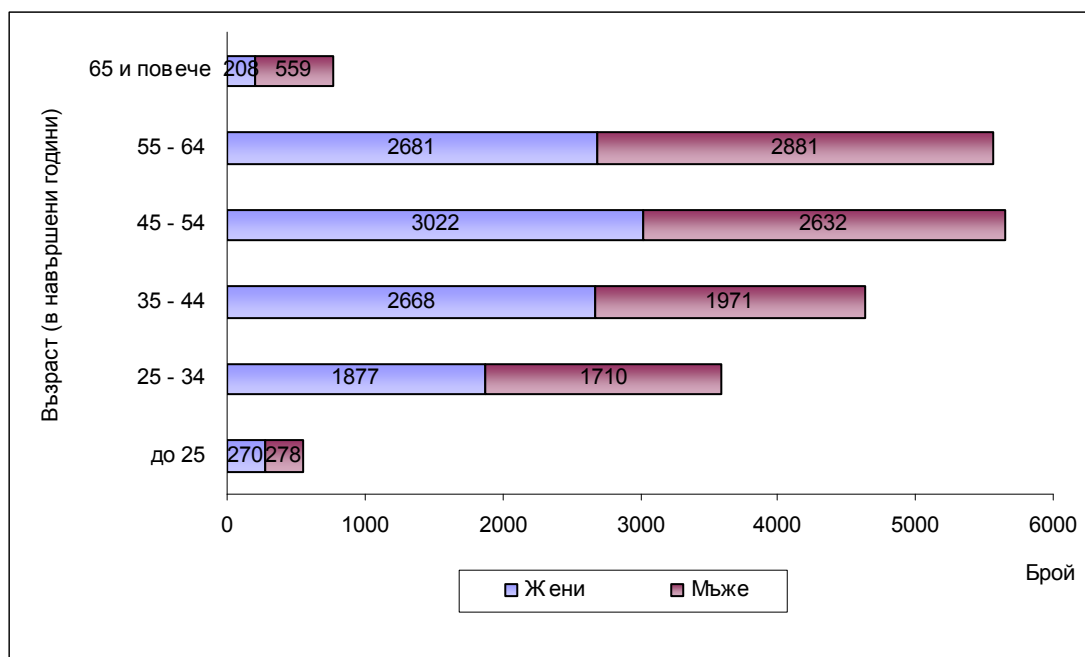
Основната част от научния персонал е съсредоточен в организациите и институтите от сектор „Държавно управление“. През 2010 г. в този сектор с НИРД са заети 9 346 души (в еквивалент на пълна заетост), което е 56.6% от общия персонал. Значително по-малко са лицата, ангажирани с научни изследвания и разработки в сектор „Висше образование“ - 4 362 души, като относителният им дял е 26.4 %. В сектор „Предприятия“ с научна дейност се занимават 2 713 души, което съставлява 16.4% от общия персонал, зает с НИРД, през 2010 година.

По области на науката най-голяма концентрация на научни кадри има в областта на естествените науки, в която през 2010 г. са заети 4 975 души (в еквивалент на пълна заетост), или 30.1% от научния персонал, и в техническите науки - 4 232 души, или 25.6% от общо заетите с НИРД. На трето място са селскостопанските науки - 2 772 души, или 16.8%. Между 8 и 10% са заетите с НИРД във всяка от останалите области на науката - медицински, обществени и хуманитарни науки.

Възрастовата структура на персонала, зает с НИРД, към 31.12.2010 г. показва, че близо половината от научния персонал (42.3%) е на възраст до 45 години, като в сектор „Предприятия“ този дял е 57.1%. Общо за страната в този възрастов интервал разликата в равнището на заетост с научноизследователска дейност между двата пола е 5.4 пункта в полза на жените - 44.9% при 39.5% за мъжете.

Фиг. 4. Възрастова структура на персонала, зает с НИРД, по пол към 31.12.2010 година

Методологични бележки

Научноизследователската и развойна дейност включва всяка творческа работа, която се провежда систематично с цел да се увеличи обемът на знанията, включително познанието за човека, културата и обществото, както и използването на този обем от знания за нови приложения.

Показателят „разходи за научноизследователска и развойна дейност” се дефинира като всички разходи за осъществена в рамките на статистическата единица НИРД независимо от източника на финансиране. Разходите за НИРД включват текущите разходи и разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, предназначени за НИРД.

Показателят „персонал, зает с НИРД” измерва човешките ресурси, пряко заети с НИРД, които са отговорни за създаването, прилагането и разпространяването на новите знания. Той обхваща лицата, пряко ангажирани с НИРД, и лицата, оказващи директна подкрепа за НИРД (мениджъри, администратори, чиновници). Персоналът, зает с НИРД, включва три категории - изследователи, технически и помощен персонал. Персоналът в еквивалент на пълна заетост се изчислява на базата на използваното работно време за научноизследователска и развойна дейност през отчетната година.

Съгласно методическото ръководство „Фраскати” (Proposed standard practice for surveys on research and experimental development - Frascati Manual, OECD, 2002), възприето от Евростат, разходите и кадровият потенциал на НИРД се разпределят в четири институционални сектора:

- сектор „Предприятия” - обхваща всички фирми, организации или институции, чиято основна дейност е производство на пазарни стоки и услуги (без попадащите в сектор „Висше образование”);

- сектор „Държавно управление” - обхваща държавните организации и институции, които не продават, а предоставят услуги за задоволяване на индивидуалните и колективните потребности на обществото и са финансирани предимно с бюджетни средства (без попадащите в сектор „Висше образование”);

- сектор „Висше образование” - включва университетите, коледите, висшите училища, научноизследователските сектори към висшите училища и университетските болници;

- сектор „Нетърговски организации” - обхваща фондациите, асоциациите, сдруженията и други, предоставящи непазарни услуги.